

Παραδοσιακή Μελισσοκομία με κυψέλες κινητής κηρήθρας

Μια δράση άυλης πολιτιστικής
κληρονομιάς της BEELOSOPHY

Με την οικονομική υποστήριξη
και την αγίδα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ ΜΕ ΚΥΨΕΛΕΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΚΗΡΗΘΡΑΣ

επείγουσα διάσωση
& διαφύλαξη

Μελισσοκομείο με πήλινες κυψέλες κινητής κηρήθρας κοντά στα Σφακιά, περ. 1921

Φωτ.: ETH Library Zurich, Image Archive / Hs_1360-1491

Κείμενο:
Άγγελος Καραγιάννης,
Γιώργος Μαυροφρύδης

Φωτογραφίες (σύγχρονες):
Γιώργος Μεστούσης

Μελισσοκομείο με ανάστομα μελισσοκόφωνα, Κτήμα Σκουζέ, Πικέρμι, αρχές του 20ού αι.
Φωτ.: Από Γεώργιος Τουφεξής, Μελισσοκομία, Αθήνα 1909, σ. 97

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΥΨΕΛΕΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΚΗΡΗΘΡΑΣ

Οι κυψέλες κινητής κηρήθρας είναι κάθετης τοποθέτησης, ανάστομες ή αμφίστομες. Το άνω μέρος τους καλύπτεται με πήχεις συγκεκριμένου πλάτους, που εφάπτονται μεταξύ τους. Οι μέλισσες προσκολλούν ανά μία τις κηρήθρες τους στον κάθε πήχη. Η κάθε κηρήθρα του μελισσιού δύναται, έτσι, να μετακινηθεί ξεχωριστά, επιτρέποντας μια σειρά μελισσοκομικών χειρισμών, που, σε άλλου τύπου παραδοσιακές κυψέλες, είναι, είτε αδύνατον να πραγματοποιηθούν, είτε πραγματοποιούνται με μεγαλύτερη δυσκολία.

Η ΔΡΑΣΗ

Η **BEELOSOPHY** καταγράφει την παραδοσιακή μελισσοκομία με κυψέλες κινητής κηρήθρας, με τη συνδρομή ορισμένων εκ των τελευταίων εν ζωή φορέων της, με στόχο να τη διαφυλάξει. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις κάθετες κυψέλες κινητής κηρήθρας της Κρήτης (πήλινες) και των Κυθήρων (λίθινες, κοφίνια, πήλινες κτλ.). Παράλληλα, η δράση, μέσω κατάλληλων δραστηριοτήτων, συμβάλλει στη σύγχρονη ερμηνεία, προστασία, διάσωση και διάδοση αυτής της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στην ανάδειξη λοιπών συνδεόμενων στοιχείων πολιτισμού.

www.beelosophy.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΔΙΝΕΠΟΚ)

Ύλη
Πολιτιστική
Κληρονομιά

ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΝ ΚΥΨΕΛΕΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΚΗΡΗΘΡΑΣ;

Η άσκηση παραδοσιακής μελισσοκομίας με κυψέλες κινητής κηρήθρας ασκείτο ευρέως τους τελευταίους αιώνες σε περιοχές της νότιας Ελλάδας. Οι περιοχές αυτές σχηματίζουν στον χάρτη ένα τόξο, το ένα άκρο του οποίου βρίσκεται στην κεντροδυτική Κρήτη και τη Γαύδο, η καμπύλη του αγκαλιάζει τα Αντικύθηρα, τα Κύθηρα, την ανατολική Πελοπόννησο και τα νησιά του Αργοσαρωνικού και το άλλο του άκρο καταλήγει στην Αττική και την Κέα.

Πέραν του τόξου αυτού, πουθενά αλλού στον κόσμο δεν έχουν καταγραφεί παραδοσιακές κυψέλες κινητής κηρήθρας για άσκηση μελισσοκομίας με τη δυτική λεγόμενη μέλισσα, την *Apis mellifera*.

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ - ΣΗΜΑΣΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

Οι κυψέλες κινητής κηρήθρας, σύμφωνα με τα αρχαιολογικά δεδομένα, ήταν γνωστές στην αρχαία Ελλάδα από τον 3ο, τουλάχιστον, αιώνα π.Χ. και παρέμειναν σε χρήση στον ελλαδικό χώρο έως τις μέρες μας. Η παραδοσιακή μελισσοκομική μέθοδος των κινητών κηρηθρών που εφαρμόζεται στις ελληνικές κυψέλες, η οποία σημειωτέον επηρέασε καίρια την εξέλιξη της παγκόσμιας μελισσοκομίας, τείνει σήμερα να εξαφανιστεί, γεγονός που καθιστά τη διαφύλαξη και διατήρησή της εξαιρετικά σημαντική.

Η μέθοδος των κινητών κηρηθρών, εφόσον αναγνωριστεί η σημασία της και διασφαλιστεί η βιωσιμότητά της, και με τη συνδρομή κατάλληλων πολιτικών, είναι επιθυμητό να αναδειχθεί ως παράγοντας ανάπτυξης, προσφέροντας ερεθίσματα και γνώσεις και εμπλουτίζοντας δραστηριότητες μελισσοκομίας, μελισσοτουρισμού και γενικότερα πολιτιστικού και εναλλακτικού τουρισμού, καθώς και άλλων συναφών δραστηριοτήτων σε όλους όσους θα μπορούσαν να ωφεληθούν από τη γνωριμία με την κληρονομιά αυτή.

www.beelosophy.gr

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η παλαιότερη μαρτυρία για τη χρήση κυψελών κινητής κηρήθρας ανάγεται στον 17ο αιώνα και την οφείλουμε στον Τζουάνε Παπαδόπουλο (Zuanne Paradopoli), έναν Κρητικό που άσκησε μελισσοκομία με βρασκιά στο νησί του τη δεκαετία του 1630. Τον ίδιο αιώνα, δύο συνοδοιπόροι περιηγητές, ο Γάλλος Jacob Spon και ο Άγγλος George Wheler, κατέγραψαν τη μελισσοκομία με πλεκτές κυψέλες κινητής κηρήθρας, όπως ασκείτο το 1676 στη Μονή Καισαριανής στον Υμηττό. Με τη δημοσίευση των ταξιδιωτικών τους έργων, γνωστοποιήθηκε στον δυτικό κόσμο η ύπαρξη των ελληνικών αυτών κυψελών, γεγονός που απετέλεσε το έναυσμα ώστε αρκετοί ερευνητές να αναζητήσουν ορθολογικότερο τρόπο άσκησης της μελισσοκομίας με τη χρήση της μεθόδου των κινητών κηρηθρών. Η αναζήτηση αυτή ολοκληρώθηκε στα μέσα του 19ου αιώνα, όταν ο Lorenzo Langstroth δημιούργησε στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής τη σύγχρονη πλαίσιοκυψέλη και καθόρισε το διάστημα της μέλισσας, βασιζόμενος στην παλαιότερη γνώση που προήλθε από τις κυψέλες κινητής κηρήθρας της Ελλάδας. Όταν, αργότερα, διαπιστώθηκε ότι η πλαίσιοκυψέλη δεν ήταν κατάλληλη για μελισσοκομία στον αναπτυσσόμενο κόσμο, μια Ελληνίδα, η Πηνελόπη Παπαδοπούλου, πρότεινε τη χρήση παραδοσιακών κυψελών κινητής κηρήθρας της Ελλάδας. Η πρότασή της έτυχε ευρείας αποδοχής και στις μέρες μας η κατ'εξοχήν κυψέλη του αναπτυσσόμενου κόσμου είναι αυτή των κινητών κηρηθρών, σε εξελιγμένη συνήθως μορφή, δίχως, ωστόσο, να απουσιάζει και η παραδοσιακή (ελληνική) μορφή.

Μελισσοκόμος εξετάζει κηρήθρα από αμφίστομο μελισσοκόφιο κινητής κηρήθρας της Κρήτης, 1938.

Φωτογραφία: Πηνελόπη (Πόπη) Παπαδοπούλου, Αρχείο Φωτογραφιών Ινστιτούτου Γεωπονικών Επιστημών

www.beelosophy.gr

beelosophy@outlook.com.gr

Instagram: [@beelosophy.greece](https://www.instagram.com/beelosophy.greece)

Youtube: [@BEELOSOPHY](https://www.youtube.com/channel/UCBEELOSOPHY)